

निकोबार मधिल कंटेनर ट्रान्सशीपमेंट टर्मिनल सामरिक दृष्ट्या अतिशय महत्वाचे

समुद्रांतर्गत ऑप्टिकल फायबर केबल जोडणी

सुमारे दीड वर्षांपूर्वी अंदमान व निकोबार समुद्रांतर्गत ऑप्टिकल फायबर केबल जोडणी प्रकल्प सुरु झाला. प्रकल्पाचे उदाघटन करतांना देशाच्या सुरक्षिततेशी संबंधित सीमाभाग आणि सागरी क्षेत्रांचा वेगवान विकास करण्यावर आमचा भर राहिला आहे असे निवेदन पंतप्रधान मोदी यांनी केले.

चेन्नई ते पोर्ट ब्लेअर, पोर्ट ब्लेअर ते लिटल अंदमान आणि पोर्ट ब्लेअर ते स्वराज बेट अशी सेवा अंदमान निकोबारच्या मोठ्या भागात सुरु झाली आहे. सुमारे 2300 किलोमीटरवर समुद्रात केबल्स टाकण्याचे हे काम नियोजित वेळे आधी पूर्ण करणे ही गोष्ट प्रशंसनीय आहे. खोल समुद्रात सर्वेक्षण करणे, केबलची गुणवत्ता कायम राखणे आणि विशेष जहाजांद्वारे केबल टाकणे हे काम सोपे नव्हते; त्यात वरुन उंच लाटा, वादळ आणि पावसाचा व्यत्यय. हा प्रकल्प जितका मोठा होता तितकीच आव्हाने सुद्धा मोठी होती. सर्व अडथळे पार करित हे काम पूर्ण करण्यात आले आहे. आता अंदमान आणि निकोबारमधील लोकांना मोबाइल जोडणी आणि वेगवान इंटरनेट सारख्या स्वस्त आणि चांगल्या सुविधा मिळू शकतील. आता अंदमान आणि निकोबारमधील लोक, भगिनी, मुले, तरुण, व्यापारी आणि उद्योजक यांनाही डिजिटल इंडियाचा सर्व लाभ मिळू शकेल, जो देशातील उर्वरित लोकांना मिळत आहे. ऑनलाईन शिक्षण असो, पर्यटन, बँकिंग, वस्तूंची खरेदी किंवा औषधे मागवायची असोत; आता अंदमान आणि निकोबारच्या हजारो कुटुंबांनाही आता हे सर्व लाभ ऑनलाईन मिळू शकतील.

उत्तम इंटरनेट जोडणीमुळे पर्यटनात वाढ

अंदमानला आज मिळालेल्या सुविधांचा लाभ तेथील पर्यटकांनाही मिळणार आहे. उत्तम इंटरनेट जोडणी ही आज कोणत्याही पर्यटनस्थळाची पहिली प्राधान्य बाब ठरली आहे.

यापूर्वी, देशातील आणि जगातील पर्यटकांमध्ये मोबाइल आणि इंटरनेट जोडणीचा अभाव होता. त्यांचा आपल्या कुटुंबाशी, उद्योधंद्याशी असलेल्या संपर्कात खंड पडत होता. आता ही उणीवही संपणार आहे. आता इंटरनेट चांगले मिळाल्यावर, लोक जास्त काळासाठी तेथे येतील. जेव्हा लोक जास्त वास्तव्य करतील, अंदमान आणि निकोबारच्या समुद्राचा आणि तेथील खाद्यपदार्थांचा आस्वाद घेतील तेव्हा रोजगाराच्या नवीन संधीही निर्माण होतील.

अंदमान आणि निकोबार हे भारताचे आर्थिक-सामरिक सहकार्य आणि समन्वयाचे मुख्य केंद्र आहे. हिंदी महासागर आणि आता भारताच्या इंडो-पॅसिफिकमधील व्यापार आणि सहकार्याच्या नव्या धोरणानुसार, अंदमान आणि निकोबारच्या सर्वच बेटांचे महत्त्व प्रकर्षाने वाढले आहे. पूर्वेकडील धोरणानुसार पूर्व आशियाई देश आणि समुद्राशी जोडलेल्या इतर देशांशी भारताच्या मजबूत संबंधांमध्ये अंदमान आणि निकोबारची भूमिका खूपच महत्वाची आहे आणि अव्याहतपणे वाढणार आहे.

रस्ते, हवाईमार्ग, जलमार्गाद्वारे संपर्कही वाढवणार

याशिवाय रस्ते, हवाईमार्ग आणि जलमार्गाद्वारे प्रत्यक्ष संपर्कही वाढविण्यावर जोर आहे. उत्तर आणि मध्य अंदमानच्या रस्ते जोडणीस बळकटी देण्यासाठी दोन मोठे पूल व एनएच-4 रुंदीकरणाचे काम वेगाने सुरू आहे. पोर्ट ब्लेअर विमानतळावर एकाच वेळी 1200 प्रवाशांना हाताळण्याची क्षमता येत्या काही महिन्यांत तयार होईल.

याशिवाय दिग्लीपुर, कार निकोबार आणि कॅम्पबेल-बे मधील विमानतळही कार्यान्वयनासाठी सज्ज झाले आहेत. पॅसेंजर टर्मिनल, स्वराज बेटातील फ्लोटिंग जेट्टी, शहीद बेट आणि लॉंग आयलंड सारख्या वॉटर एयरोड्रम पायाभूत सुविधाही येत्या काही महिन्यांत तयार होतील. यानंतर उडान योजनेंतर्गत समुद्री विमान सेवा येथे सुरू होईल. या माध्यमातून दोन बेटांमधील दळणवळण वाढेल आणि प्रवासाचा कालावधी देखील

कमी होईल.

बेटे व उर्वरित देशांदरम्यान जलवाहिनीची सुविधा वाढविण्यासाठी कोची जहाज बांधणी कारखान्यात तयार होणारी 4 जहाजेही येत्या काही महिन्यांत ताब्यात मिळतील. पुढील एका वर्षात मोठ्या जहाजांची दुरुस्ती करण्याची सुविधा त्याच बेटावर विकसित केली जावी असा प्रयत्न असेल.

बंदरांचे जाळे सक्षम करणे गरजेचे

अंदमान आणि निकोबार येत्या काळात बंदर आघाडी विकास केंद्र हब म्हणून विकसित होणार आहे. अंदमान निकोबार जगातील बऱ्याच बंदरांपासून अगदी स्पर्धात्मक अंतरावर आहे. ज्या देशात बंदरांचे जाळे व त्यांचे संपर्क अधिक चांगले असेल तेच व्यापाराला गती देईल.

आज भारत आत्मनिर्भरतेच्या संकल्पनेतून वाटचाल करीत आहे, जागतिक उत्पादक हब म्हणून जागतिक पुरवठादार व मूल्य साखळीच्या महत्वपूर्ण भूमिकेतून स्वतःला सिद्ध करण्यात गुंतला आहे, तेव्हा आपले बंदरांचे जाळे सक्षम करणे गरजेचे आहे.

अंदमान आणि निकोबारमध्ये जितक्या आधुनिक पायाभूत सुविधा समुद्री अर्थव्यवस्थेलाही गती देतील. मासेमारी, मत्स्यपालन आणि सागरी शैवाल शेती हा सागरी अर्थव्यवस्थेचा एक महत्त्वाचा भाग आहे. देशाचे प्रयत्न अंदमान-निकोबारला, तेथील लोकांना नवीन सुविधा उपलब्ध करून देण्याबरोबरच जागतिक पर्यटन नकाशामध्ये एक प्रमुख स्थान मिळवून देतील.

‘क्रा-कॅनाल’ आर्थिकदृष्ट्या किती सक्षम?

सध्या आंतरराष्ट्रीय समुद्री मार्ग अंदमान-निकोबारच्या टोकाखालून जातात.

अंदमान-निकोबार बेटांच्या मधूनकोणतेही समुद्री मार्ग जात नाहीत. चीन थायलंडशी एक

करार करायचा प्रयत्न करत आहे. त्यात थायलंडमधून एक 'क्रा' नावाचा कॅनाल तयार करण्यात येणार आहे. यामार्फत अंदमानचा समुद्र थायलंडच्या समुद्राला मिळेल. सध्या चीनचा ८५ टक्के व्यापार हा मलाक्काच्या सामुद्रधुनीतून होतो. चीनला हे धोकादायक वाटते. उद्या युद्ध झाले, तर भारत अंदमान- निकोबार बेटांवरून हा मार्ग बंद करू शकतो. म्हणूनच, जवळपास चीन दुसरा मार्ग बांधण्याचा प्रयत्न करित आहे. मात्र निकोबार मधिल कंटेनर ट्रान्सशीपमेंट टर्मिनलमुळे 'क्रा-कॅनाल' आर्थिकदृष्ट्या न परवणारा प्रकल्प होईल.

मालवाहू जहाजासाठी बंदर बांधण्याचा प्रस्ताव

बंदरांच्या पायाभूत सुविधा विकासातील कायदेशीर अडथळेही दूर केले जात आहेत. सरकारचे लक्ष समुद्रात व्यवसाय सुलभीकरणाला प्रोत्साहन देणे आणि सागरी रसद सुलभ करण्यावर आहे. आता ग्रेट निकोबारमध्ये अंदाजे 10 हजार कोटी रुपये खर्चाच्या मालवाहू जहाजासाठी बंदर बांधण्याचा प्रस्ताव आहे. येत्या 4-5 वर्षात याचा पहिला टप्पा पूर्ण करण्याचा प्रयत्न आहे.

हे बंदर तयार झाल्यावर मोठी जहाजे येथे उभी राहू शकतात. अंदमान निकोबार ही सामरिक दृष्ट्या अतिशय महत्त्वाची बंदरे आहेत. या बंदरावरील कंटेनर ट्रान्सशीपमेंट टर्मिनलचे दोन भौगोलिक फायदे आहेत. पूर्व-पश्चिम आंतरराष्ट्रीय शिपिंग मार्गाच्या जवळ असल्याने मालाची ने-आण करण्यासाठी लागणारा वेळ कमी होईल आणि मोठ्या प्रमाणात आर्थिक फायदाही होईल. निसर्गतः पाण्याची खोली अधिक असल्याने नवीन घडणीची मोठी मोठी जहाजे सुद्धा येथे आरामात उभी राहू शकतात.

ट्रान्सशीपमेंट बंदरात मोठ्या जहाजांनी नांगर टाकल्याने भारताचा समुद्री व्यापार वाढेल आणि रोजगाराच्या नवीन संधी निर्माण होतील अंदमान आणि निकोबार बेटे प्रशासनाने गेल्या वर्षी दक्षिण खाडीत कंटेनर ट्रान्सशीपमेंट टर्मिनलसाठी फ्री ट्रेड वेअरहाउसिंग झोन

देण्यात स्वारस्य दाखवले होते. भारतीय जहाजांना कोलंबो, सिंगापूर आणि पोर्ट क्लांग (मलेशिया) या बंदरांना पर्याय म्हणून ग्रेट निकोबारचे ट्रान्सशीपमेंट बंदर आहे.

मल्लाक्काच्या सामुद्रधुनीनजीकचा तळ

अंदमान व निकोबार द्वीपसमूहांमधील १० अंश वाहिनी (Ten-degree channel) आणि सर्वात महत्वाचे म्हणजे ६ अंश वाहिनी (six-degree channel). जे जलमार्ग, व्यापारी नौकानयनाकरिता वापरले जातात.वर्तमान अनुमानानुसार दरसाल एकूण ६० हजारांहून अधिक नौका मल्लाक्काची सामुद्रधुनी ये-जा करण्यासाठी वापरत असतात. ऊर्जा उत्पादनांची तसेच व्यापारी आणि वाणिज्यिक उपयोगाच्या इतर वस्तूंची ने-आण त्या करत असतात. त्यामुळेच अंदमान व निकोबार बेटसमूह, मल्लाक्काच्या सामुद्रधुनीनजीकचा तळ म्हणून एक लाभ पुरवतो. आग्नेय आशियातील इतर सामुद्रधुनींच्याही तो सान्निध्यात असल्यानेही वर्दळीच्या ठिकाणांबाबतची तसेच विरुद्ध वाहतुकीची पूर्वसूचना व माहिती तो आपल्याला पुरवू शकतो.

भारतात पूर्वेकडील समुद्रात अंदमान व निकोबार बेटांमुळे अतिव्यग्र जलमार्गिकांवर निगराणी करण्याचे प्रचंड सामर्थ्य आपल्याला त्यांच्या भौगोलिक स्थितीमुळे प्राप्त झाले आहे. अंदमान व निकोबार बेटे संख्येत ५७२ आहेत . महत्वाच्या समुद्री दळणवळणाच्या जलमार्गिकांनजीक (सी-लेन्स ऑफ कम्युनिकेशन नजीक) असलेली तसेच आग्नेय आशिया देशांचे संदर्भातील त्याच्या स्थानामुळे व्यूहरचनात्मक स्थिती त्यांचे महत्त्व वाढवते.